

Nübar İsmayıl qızı Bayramova
ADPU Quba filialı
nubar.bayramova.78@mail.ru

Xülasə

Qələbə ilə bitən 44 günlük Vətən müharibəmiz bizə Azərbaycanda gənc nəslin nə dərəcədə düzgün və vətənpərvər yetişdirildiyini bir daha sübut etdi. Deməli bu mövzuda dövlət siyasətinin strategiyası öz doğruluğunun təsdiqini tapmışdır. Yəni bu gün gənc nəslin yetişdirilməsində ölkə siyasətinin önəmli yer tutması, bünövrəsi Ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan dövlət gənclər siyasətinin Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir. Bunun nəticəsidir ki, bu gün Azərbaycan gəncləri demək olar ki, ölkənin bütün sahələrdə özlərini sınaıyır və öz uğurları ilə özlərini doğruldurlar. Bəs gənclərə bu qədər güvənmənin əsası necə qoyuldu, yaxud, gənclərimizin ölkənin ictimai-siyasi həyatında bu cür püxtələşməsi necə yarandı? – Yaxın tarixə nəzər yetirəndə XX əsrin 90-cı illərinin əvvəllərində bütün dünyada olduğu kimi, o cümlədən Azərbaycanda ictimai-siyasi hadisələr çox kəskin idi ki, bu da gənclərin qarşısında yeni prioritet məsələlər qoyur, gəncləri problemlərin həlli yollarını dəyişməyə çağırırdı.

Açar sözlər: azərbaycan gəncliyi, təhsil, azərbaycançılıq ideologiyası, tərbiyə, ümumilli lider.

Summary

Our 44-day Patriotic War, which ended with victory, once again proved to us how correctly and patriotically the young generation is raised in Azerbaijan. Therefore, the strategy of the state policy in this regard has been confirmed. In other words, today, the country's policy plays an important role in the education of the young generation, and the state youth policy, the foundation of which was laid by the national leader Heydar Aliyev, is successfully continued by President Ilham Aliyev. As a result of this, today the youth of Azerbaijan try themselves in almost all areas of the country and justify themselves with their success. But how was the foundation of so much trust in young people, or how did our young people mature in the social and political life of the country? - Looking at the recent history, as in the early 90s of the 20th century, social and political events were very sharp in the whole world, including in Azerbaijan, which set new priority issues in front of young people and called on young people to change the ways of solving problems.

Key words: Azerbaijani youth, education, Azerbaijani ideology, upbringing, national leader.

Məlumdur ki, hər bir ölkənin maddi və mənəvi tərəqqisi onun gənclərinin sosial-psixoloji vəziyyətindən, təhsilindən, sosial və əmək fəaliyyətindən birbaba asılıdır. Başqa sözlə desək, hər bir ölkənin və onun millətinin gələcəyinin yüksəlişinin meyarı onun gəncləri hesab olunur. Yəni dövlət öz gəncləri siyasətində diqqətli olmalı, onu düzgün müəyyənləşdirilməlidir. Qeyd edək ki, gənclər siyasəti dedikdə gənclərin hərtərəfli inkişafını, cəmiyyətin həyatında fəal iştirakını təmin etmək məqsədi ilə dövlət tərəfindən müvafiq ictimai-siyasi, təşkilati-hüquqi şəraitin və təminatların yaradılmasına yönəldilmiş tədbirlər sistemidir. [1, s 410-413] Bəs bu siyasət nəyə xidmət edirdi? Bu siyasət özündə gənclərin təhsilin, sağlamlığını, intellektual və mənəvi inkişafını, hüquqlarının müdafiəsini, onların ölkənin ictimai-siyasi və mədəni inkişafında rolunu müəyyənləşdirməyi ehtiva edirdi. Xüsusən də Azərbaycan xalqının Ümummilli lideri Heydər Əliyev ikinci dəfə hakimiyyətə gəldikdən sonra xalqın xilaskarı missiyasını həyata keçirərkən bu sahədə ən önəmli işləri gəncləri yetişdirməklə başladı. O çox gözəl başa düşürdü ki, gənclərin mənəvi və etik tərbiyəsi onun dövlət siyasətinin mühüm istiqamətlərindən olmalıdır. Heydər Əliyev hələ 70-ci illərdə birinci hakimiyyəti zamanında bir çox ideya və proqramların təməlini qoymuşdu. Lakin indi təmənlə əmin formada deyə bilərik ki, gənclər siyasətinin əsaslı islahatları 1993-cü ildən başlayaraq aparılmağa başladı. Heydər Əliyev apardığı hər bir islahatında gənclərin gücünə, enerjisinə inanırdı. [2, s 164-182] Bu məqsədlə Heydər Əliyev ölkənin ictimai-siyasi, sosial-iqtisadi və mədəni-mənəvi həyatında gənclərin iştirakını artırmağa başladı. Heydər Əliyevin apardığı islahatlar geniş bir

spektrə malik idi:

- Azərbaycan gənclərinin sosial-iqtisadi problemlərinin həlli istiqamətində aparılan islahatlar;
- Gənclərin inkişafı ilə bağlı proqram və layihələrin aparılması;
- Xaricdə təhsili gənclər üçün əlçatan edən dövlət proqramlarının təşkili;
- Gənclərin mənəvi tərbiyəsi ilə bağlı yeni ideyaların həyata keçirilməsi;
- Uşaqların və gənclərin hüquqlarının qorunması sahəsində aparılan tədbirlər;
- Ölkənin ictimai, siyasi və mədəni həyatında gəncləri təşkilatlandırdı;
- Azərbaycan gənclərinin ölkəmizin beynəlxalq əlaqələrinin formalaşmasına, ölkəmizin həqiqətlərinin dünyaya çıxarılmasında gənclərin rolunun yüksəldilməsi;
- Gənclərin dövlət orqanlarında, həmçinin qeyri-dövlət təşkilatlarında fəallığının artırılması.

Hakimiyyətə gələn kimi Heydər Əliyevin ilk işi Azərbaycan gənclərini ölkənin həyatına biganə qalmamağa çağırırdı. İlk işi ölkədə gedən xərc-mərcliyi dayandırmaqla, cəbhədəki atəşkəsi təmin etmək olan uzaqgörən sərkərdə gənclər arasında hərbi potensialı artırmağa başladı. Bunun üçün də ölkədəki əhalinin üçdə bir hissəsini təşkil edən gəncləri əhatə edən gənclər siyasəti yaranmalı idi. Bu siyasət özündə həmçinin ölkədəki ictimai-siyasi sabitliyin və qanunçuluğun təmin edilməsini ehtiva etməli idi. Bunun üçün alaraq 1994-cü ildə gənclərlə iş sahəsində vahid dövlət siyasətinin mühamlüyünü nəzərə GİN-Gənclər və İdman Nazirliyi yaratdı ki, bu uğurlu addım bu sahədə bir sıra silsilə tədbirlərin davamını gətirməyə başladı. Onun arxasınca ölkə gənclərini bir arada toplaya biləcək nəhəng tədbirlərin icrasına başlandı. 1996-cı il fevralın 2-də Azərbaycan Respublikasının Gənclərinin I forumu fəaliyyətə başladı. Heydər Əliyev həmin forumda çıxış edərək qarşıdakı onilliklər üçün gənclərin qarşısında duran vəzifələri və problemləri müəyyənləşdirdi. Məhz bu forumdan başlayaraq gənclərlə məqsədli şəkildə hərtərəfli, mütəmadi olaraq işlər aparılmağa başladı və prezident Heydər Əliyev bilavasitə özü rəhbərlik edirdi. Elə həmin tarixi gündə, 1996-cı il fevral ayının 2-də prezident Heydər Əliyevin müvafiq sərəncamı ilə 2 fevral “Azərbaycan gəncləri” günü kimi elan olundu və o gündən etibarən bu günə kimi hər il fevral ayının 2 bayram dövlət səviyyəsində qeyd olunur, müvafiq forumların keçirilməsi də artıq ənənə şəklini almışdır.

Lakin Heydər Əliyevin gənclər sahəsində atdığı addımlar bununla bitmədi. Növbəti uğurlu addım isə 1999-cu il iyun ayının 29-da “Dövlət gənclər siyasəti” adlı fərmanın imzalanması idi. Hansı ki, bu fərman Azərbaycan gəncliyinin XX əsrdə keçmiş olduğu yolu, qarşıda duran prioritet məsələləri özündə ehtiva edirdi. Qanunda ayrı-ayrı dövlət qurumlarının gənclər ilə görməli olduqları işlər ön plana gətirilirdi. Nəhayət, 2022-ci il may ayının 6-da, 3 fəsildən və 14 maddədən ibarət “Dövlət gənclər siyasəti haqqında” qanun qüvvəyə mindi. Qanun özündə Azərbaycanda gənclər siyasətinin məqsədlərinin və istiqamətlərinin təşkilati və hüquqi əsaslarını əhatə edərək bu istiqamətlərdə yarana biləcək problemləri tənzimləməyə çalışırdı. [3, s. 410-416]

Əslində 1997-2000 illər arası dövr gənclər siyasətinin normativ-hüquqi bazasının təkmilləşdirilməsinə həsr olunan bir aralıq idi. Müxtəlif dövlət proqramları həyata keçirilməklə gənclərlə iş sahəsində müxtəlif qanunvericilik və idarəedicilik sistemləri yaradılmağa başladı. Bunların hamısı da gənclərin şəxsiyyət kimi formalaşmasını, inkişafı, cəmiyyətin sosial-iqtisadi, siyasi, mənəvi tərəqqisində rolunu artırırdı. Heydər Əliyevin rəhbərliyi altında qısa müddət ərzində həyata keçirilən düşünülmüş məqsədyönlü milli strategiya ölkənin bütün sahələrində gənclərlə işləmək üçün sanki bir canlanma yaratdı, spesifik olan bir sıra problemlərin həlli yollarının tapılmasında uğurlar tapıldı.

Heydər Əliyev əngərgin iş saatlarında belə gənclərin problemlərini dinləməyə vaxt tapır, müxtəlif dövlət orqanlarında vəzifə aparan şəxslərdən də bunu tələb edir, hamını buna təşviq edirdi. 1996-cı ildən etibarən aparılan islahatlar, qəbul olunan qərarlar, inkişaf proqramları gəncləri cəmiyyətin həyatında fəal iştirakını sürətləndirirdi.

Gənc ailələrə dövlət qayğısının artırılması məqsədilə ölkənin aparıcı ekspertlərinin və mütəxəssislərinin iştirakı ilə Azərbaycan Respublikası Gənclər və İdman Nazirliyi tərəfindən “Gənc ailə” proqramı təsis edildi. [4, s. 27-38] Proqram Azərbaycan gənclərinin beynəlxalq tədbirlərdə iştirakını, dünya gəncləri ilə, o cümlədən xarici ölkələrdə yaşayan gənc həmvətənlərlə qarşılıqlı əlaqələrinin inkişafına imkan və şəraitin yaradılmasına, gənclər siyasəti ilə bağlı elm, təhsil, mədəniyyət və digər sosial və humanitar sahələrə yönəldilmiş fəaliyyətin stimullaşdırılmasına, gənclərlə işin təhlili, planlaşdırılması, təşkili və qiymətləndirilməsi üzrə mütəxəssislərin hazırlanmasına xidmət edirdi. Bu

mövzuda istedadlı və yaradıcı gənclərin aşkar edilməsi və onların qabiliyyətlərinin inkişafı ilə bağlı müxtəlif tədbirlər həyata keçirilərək gənclərə ailə planlaşdırılması və reproduktiv sağlamlıq sahəsində biliklərin verilməsi və bu sahədə xidmət göstərən müəssisələrin işinin təkmilləşdirilməsi təmin edilirdi.

Heydər Əliyev gənclərlə işləyərkən aztəminatlı gənc ailələrin sosial müdafiəsini, gənc alim və tədqiqatçıların elmi fəaliyyətinin dəstəklənməsini, gənc ailələrin sosial-iqtisadi və mədəni inkişafı üçün tədbirlərin həyata keçirilməsi, sosial müdafiəyə ehtiyacı olan aztəminatlı gənclərin sosial, mənzil, təhsil problemlərinin həlli və asudə vaxtlarının səmərəli keçirilməsinə yönəlmiş tədbirlərin həyata keçirilməsi də diqqətindən kənarda qoymurdu.

Bütün bu tədbirlərin qayəsində gənclər arasında könüllülük fəaliyyətinin təşviqi, gənclər arasında hər növ ekstremizmin və radikalizmin qarşısının alınması, həmçinin, gənclərin fərdi inkişafı üçün qeyri-formal və informal təhsilə imkanlarının yaradılması, ümumilikdə gənclərin inkişafı dururdu. Bu məqsədlə gənclərin yeni biliklərə yiyələnməsi məqsədi ilə informasiya texnologiyalarına yiyələnməsinə, sosial şəbəkə və multimedia vasitələrindən istifadə sahəsində imkanların artırılmasına üstünlük verildirdi.

Növbəti istiqamət gənclər arasında sahibkarlığın inkişaf etdirilməsi yolları, yaxud gənclərin iqtisadi fəallığının artırılması idi. Bunun üçün Gənclər və İdman Nazirliyi kiçik və orta sahibkarlıqda gənclərin məşğulluq səviyyəsini artırmaq məqsədilə 2002-ci ildə "Sahibkarlığın inkişafında gənclərin rolunun artırılması" adlı dəyirmi masa təşkil etdi ki, bu isə gələcəkdə gənc sahibkarlar üçün treninlər, tədqiqatlar, layihələr aparmaq üçün zəmi yaratdı. [5, s. 32-34]

Heydər Əliyevə görə gənclərin mədəni-mənəvi tərbiyəsi dövlət qurumlarının təxirəsalınmaz vəzifəsi idi. Mütəmadi olaraq gənclərin mənəvi tərbiyəsində vətəndaşlıq hisslərinin formalaşdırılmasını təmin edəcək proqramların təşkil edilməsini dövlətin müvafiq qurumlarından tələb edirdi. Onun fikrincə, gənclərdə vətəndaşlıq hisslərinin formalaşdırılmasında tədrisin və təhsilin rolu böyük idi. Bəli Ulu öndər təhsili millətin gələcəyi hesab edirdi. Lakin hamıya başa salırdı ki, Azərbaycan təhsilinin əsas məqsədi Azərbaycan vətəndaşı yetişdirməkdir. Məhz bunu da Azərbaycan məktəbinin qayısında bir məqsəd kimi qoymuşdu. Bunun üçün ilk addımı məktəblərdə dövlətin müstəqillik atributlarının təbliğini başlatmaqla atdı. Onun qurduğu vətəndaşlıq konsepsiyasının kökündə Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin, azadlığının mənasını, məzmununu geniş tədris etməyi, vətənpərvərlik hisslərinin insanlara uşaq vaxtlarından aşılması dururdu. Onun üçün Azərbaycan bayrağı sadəcə bayraq deyildi, dövlətçiliyimizin, müstəqilliyimizin rəmzi idi. Heydər Əliyev deyirdi: "*Bayrağa olan məhəbbət, eyni zamanda Vətənə, xalqa, dövlətə olan məhəbbətdir*" [6, s. 162-169]

Heydər Əliyevə görə gənclərin mənəvi tərbiyəsinin bünövrəsini tariximizi, dilimizi, dinimizi, ümumbəşəri dəyərlərlə yanaşı Azərbaycan xalqının milli dəyərlərini, milli ənənələrini nə dərəcədə bilməkləri durur. Bütün bunlardan uzaq olan gənc Heydər Əliyev fəlsəfəsinə görə vətənpərvər ola bilməz. Heydər Əliyev deyirdi: "*Vətənpərvərlik böyük məfhumdur. Bu sadəcə orduda xidmət etmək deyil, Vətənə sadıq olmaq, Vətəni sevmək, torpağa bağlı olmaq - budur vətənpərvərlik*" [7, s. 54.]

Bəli bu gün Heydər Əliyev bizə gənclərin vətəndaşlıq tərbiyəsinin, mənəvi tərbiyəsinin bütün aspektlərini birləşdirən zəngin bir irsi miras qoymuşdur. Bu irs bizdən gənclərin tərbiyəsində milli ənənələrin, milli mənəvi dəyərlərin ümumbəşəri dəyərlərlə vəhdətdə götürülməsini, bunun gənclərimizin mənəvi kodeksini təşkil etməsini və gənclərlə işin bu istiqamətdə aparılmasını tələb edir. Milli vətənpərvərliyin Azərbaycanın hər bir vətəndaşının, hər bir gəncinin həyat prinsipinə çevrilməsinə təşviq edir. Heydər Əliyevə görə işğal edilmiş torpaqlarımızın azad olunması, ölkəmizin ərazi bütövlüyünün bərpa edilməsi dövlətin əsas məqsədlərindən biri olduğuna görə milli vətənpərvərlik prinsipi körpəlikdən başlayaraq, hər bir vətəndaşın həyat prinsipi, həyat qanunu, nizamnaməsi olmalıdır. [8, s. 382-395]

Heydər Əliyevin azərbaycançılıq ideologiyası gənclərin yetişdirilməsində ən böyük hərəkətverici amil rolunu oynadı. Heydər Əliyev deyirdi: "*Azərbaycanı sevmək azərbaycançılıq hissiyyatını özündə cəm etmək deməkdir*". [9, s. 91-134]

Məhz bu xidmətlər Azərbaycan gəncinin hərbi vətənpərvərlik tərbiyəsinə, onlarda orduya hörmət hisslərini, döyüş ruhunun möhkəmləndirilməsini gənclərin mənəvi tərbiyəsinin ən mühüm istiqaməti və müqəddəs vəzifəsi hesab etməsini formalaşdırdı.

Artıq Azərbaycanda yüksək intellektual səviyyəyə, vətənpərvərlik hissinə, milli düşüncəyə malik gənc nəslin rolu ölkənin ictimai-siyasi həyatında gün-gündən artır. Dövlətin gənclərə dəstək və diqqət

göstərməsinin nəticəsində Azərbaycan gəncliyində özünə, öz gücünə, istedadına inam hissi artıb, vətənin inkişafı üçün səylə çalışır, öz siyasətində onlara arxalanan Prezident İlham Əliyevin uğurlu daxili və xarici siyasətini dəstəkləyir və müqəddəs Vətən müharibəsində olduğkimi yenədə ehtiyac olduğu anda bir yumruq kimi birləşib, düşməinə layiqli cavab verməyə hazırdırlar.

İstifadə olunmuş ədəbiyyat:

1. Gənclər siyasəti haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu, 9 aprel 2002-ci il // “Dələcək gənclərindir”, Bakı: Azərcaycan 2004, s. 410-413.
2. Əliyev H.Ə. Respublika Ali Sovetində gənclərin nümayəndələri ilə görüşdə çıxışı, 22 sentyabr 1993-cü il, Müstəqilliyimiz əbədidir, I kitab, Bakı: Azərnəşr, 1997, s 164-182.
3. Gənclər siyasəti haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu. 9 aprel 2002-ci il // «Gələcək gənclərindir», s. 410-416.
4. Gənc ailə proqramı. ARDGS. İB. Bakı, 2000, № 2, s. 27-38.
5. Forumdan foruma. Bakı: Azərbaycan, 2003, s. 32-34.
6. Əliyev H.Ə. Yeni dərs ilinin başlanması münasibətilə Bakıda 18 nömrəli məktəbdə keçirilmiş mitinqdə çıxış. 1 sentyabr 1997-ci il // «Gələcək gənclərindir». Bakı: Azərbaycan, 1997, s. 162-169.
7. Azərbaycanın gələcəyi etibarlı əllərdədir. Bakı: Azərbaycan, 1999, s. 54.
8. Əliyev H.Ə. Müstəqil Azərbaycan Respublikası Gənclərinin Birinci Forumunun 1 illiyi ilə əlaqədar olaraq Forum nümayəndələrinin bir qrupu ilə keçirilən görüşdə çıxış. 1 fevral 1997-ci il // Müstəqilliyimiz əbədidir, VIII kitab, Bakı: Azərnəşr, 1998, s. 382-395.
9. Əliyev H.Ə. Müstəqil Azərbaycan Respublikası gənclərinin birinci Forumunda çıxış. 2 fevral 1996-cı il // «Gələcək gənclərindir», s. 91-134.